

after no chicks and only one, unexpectedly unworried, parent was present. The field had been harvested that day and, although the farmer left a few meters around the nest untouched, the chicks were most certainly killed, either by the farming activity or predation.

Nevertheless, this could be the beginning of a trend towards Whimbrels breeding regularly on farmland in the north of Sweden. This calls for continued surveys of farmland breeding birds in the region.

Adjan de Jong, Hössjö 115, 905 86 Umeå

<https://doi.org/10.34080/os.v14.22801>

Häckning av försärla *Motacilla cinerea* och strömstare *Cinclus cinclus* i trädhåll

Grey Wagtail Motacilla cinerea and Dipper Cinclus cinclus breeding in tree cavities

DAN LUNDBERG

I en rapport om holkhäckande rödhake uppmanade Enemar (2002) ornitologerna att rapportera ovanliga boplaceringar för att skapa ett bättre underlag för framtida analyser av vilka faktorer som styr en arts val av plats för bobygget. Jag gjorde några intressanta sådana iakttagelser under våren 2001, vilka beskrivs nedan. Häckningarna av försärla *Motacilla cinerea* och strömstare *Cinclus cinclus* skedde i Säveåns naturreservat vid Floda ca 30 km nordost om Göteborg, där vi gjorde häckningsbiologiska studier av drillsnäppa *Actitis hypoleucos* under ledning av Malte Andersson vid Zoologiska institutionen, Göteborgs universitet. I området fanns cirka 23 häckningar av försärla och sju häckningar av strömstare.

Forsärla *Motacilla cinerea*

Boet låg placerat i ett trädhåll i en al cirka 1,7 meter över markytan. Det låg i en vågrät fördjupning på ca 20 cm. I mina egna studier har jag aldrig tidigare sett ett försärlbo placerat så här. Det närmaste jag kan komma bland egna iakttagelser är ett bo under en stubbe eller ett bo i en bråte i en fors vid Noppikoski. Forsärlans vanligaste boläge brukar vara i stenmurar

eller stenskravel eller under olika byggnadsverk som broar och kvarnar, sågverk och kraftverk. Dessa placeringar liknar de ”naturliga” boplaceringar som jag funnit på klippfyllor och liknande platser. Jag har i samband med studier av arten uppskattningsvis sett 500–800 bon, vilket understryker hur sällsynt häckning i trädhåll måste vara. Boet blev tyvärr plundrat av en mink eller annat mårddjur.

Tyler (1972), som analyserade 699 brittiska bokort för försärla från åren 1938–1969, skriver att ingen av häckningarna hade angivits ligga i träd. Dock noterar han att enstaka trädhäckningar tidigare har rapporterats i Storbritannien. En sådan skedde i grenverket av en stor gren, således ej i ett hål (Hayman 1954). Tyler (1972) refererar också till Brown (1924), men jag har inte kunnat finna något om trädhäckning i denna referens. Trädhäckningar måste således överlag vara extremt sällsynta.

Strömstare *Cinclus cinclus*

Jag såg vid flera tillfällen strömstare som flög in i ett hål i ett träd (alm eller lind). Trädet hade 1,5–2 meter ovan marken delats i tre stamdelar (höjden berodde på vilken sida av trädet man mätte). Trädet stod alldeles i vattenkanten och en av stamdelarna hade brutits av och försvunnit med strömmen. I den avbrutna stamdelen fanns en fördjupning. Boet låg i denna ca 40 cm upp från den punkt där stammarna delade sig. Jag kunde nå bokanten och höra ungarna tiggande men kunde inte nå dem för ringmärkning och räkning av antalet. En vecka senare fanns dock minst fyra tiggande ungar i strandkanten. Det kan mycket väl ha varit flera eftersom en normal kull brukar innehålla fyra till sex, i medeltal fem ungar (Cramp 1988).

Brewer (2001) nämner broar, holkar under broar, hål i väggar, rör, kulvertar och klippväggar som boplatser, men säger inget om trädhåll. Perry (1983) hittade inga av 41 bon i trädhåll. Vid en studie i Norge (Andersson & Wester 1975) angavs två av 84 bon vara placerade i en kategori ”övriga”, vilket naturligtvis kan ha varit trädhåll, men i så fall borde rimligen en så ovanlig placering ha omnämnts. I en brittisk analys (Shaw 1978) av 1 159 bon uppgavs 33 (2,8%) ligga i trädhåll, men ingen beskrivning av hålen ges. De kan med andra ord ha varit hur stora som helst, t.ex. en stor öppning i en gammal ek och alltså inte något hål i egentlig mening. Robson (1956) anger att 6 av 60 bon låg i en kategori ”övriga”, men säger inget om trädhåll. Efteland & Kyllingstad (1984) placerade också 6 av 60 bon i en kategori ”övriga”, men ingen angivelse av trädhåll

finns. Serle & Bryson (1935) fann ett av 47 bon i en trädklyka och Shimeld (1984) rapporterade en häckning på en trädgren som ovanlig.

Jag har således vid litteraturgenomgången fått samma bild som från min egen studie, att strömstaren häckar på klippor, under broar, under byggnader, etc., men normalt aldrig i trädhåll. Den fås dessutom lätt att häcka i holkar. En spekulativ förklaring till att häckning i trädhåll är så extremt sällsynt är att få håll uppfyller artens krav på att ungarna skall kunna hoppa direkt i vattnet när de lämnar boet.

Tack. Malte Andersson tackas för en av flera fina vårsånger. Uno Unger pekade ut försärleboet.

Referenser

- Andersson, S. & Wester, S. 1975. Studier av strömstare *Cinclus c. cinclus* i Norge 1968–1972. *Fauna och Flora* 70(6): 253–264.
- Brewer, D. 2001. *Wrens, Dippers and Thrashers*. Christopher Helm, London.
- Cramp, S. (ed.) 1988. *Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of Western Palearctic*. Vol. 5. Oxford Univ. Press.
- Efteland, S. & Kyllingstad, K. 1984. Nesting success in a SW-Norwegian Dipper *Cinclus cinclus* population. *Fauna Norv. Ser C. Cinclus* 7: 7–11.
- Enemar, A. 2002. Holkhäckande rödhake *Erithacus rubecula* – en slumpbetingad tillfällighet? *Ornis Svecica* 12: 90–92.
- Hayman, R. W. 1954. Unusual nesting-site of Grey Wagtail. *British Birds* 47: 444–445.
- Perry, K. W. 1983. Population changes of Dippers in North-West Ireland. *Irish Birds* 20: 272–277.
- Robson, R. W. 1956. The breeding of the Dipper in North Westmorland. *Bird Study* 3: 170–180.
- Serle, W. & Bryson, D. 1935. Distribution and number of the Dipper on the N. and S. Esks (Midlothian). *British Birds* 28:327–331.
- Shimeld, M. 1984. Unusual Dipper nest site. *Scottish Birds* 13(4): 117.
- Smiddy, P. & O'Halloran, J. 1998. Breeding biology of the Grey Wagtail *Motacilla cinerea* in southwest Ireland. *Bird Study* 45: 331–336.
- Shaw, G. 1978. The breeding biology of the Dipper. *Bird Study* 25: 149–160.
- Tyler, S. J. 1972. Breeding Biology of the Grey Wagtail. *Bird Study* 19: 69–80.
- Tyler, S. J. 1979. Mortality and movement of Grey Wagtails. *Ringing & Migration* 2: 122–131.

Summary

I report unusual nest sites in Grey Wagtail *Motacilla cinerea* and Dipper *Cinclus cinclus* at Sävenåns nature reserve at Floda 30 km northeast of Gothenburg.

A Grey Wagtail nest was found in a horizontal, about 20 cm deep cavity located about 1.7 m above ground in a tree growing at the edge of a stream. I have never before found a nest with similar location although I have seen something between 500 and 800 nests of this species. The nest was depredated by some mustelid.

A Dipper nest was also found in a tree hole. A tree branched into three stems about 1.5–2 meters above ground. One of the stems was broken and the nest was located in a hollow in that stem. The content of the nest could not be inspected, but young were heard and adults were seen feeding them. Four fledged young were later seen near the nest.

A literature survey confirmed my own results, namely that breeding in tree holes must be extremely rare in both Grey Wagtails and Dippers.

Dan Lundberg, Karljohansgatan 63, 414 55 Göteborg